

Népfőiskolák és felnőttképzés – parlamenti bizottság napirendjén

A Magyar Országgyűlés Oktatási és Tudományos Bizottsága 2001. október 11-ei ülésének egyik naprendi pontjaként Népfőiskolák – felnőttképzés címmel Sz. Tóth János kapott megszólalási lehetőséget. Bevezetőjének azt a részét, mely egy átfogóbb programon belül a Magyar Népfőiskolai Társaság feladatainak és vállalásainak is tömör megfogalmazását adja, érdemesnek és fontosnak ítéljük e helyen is közreadni.

II. A népfőiskolák tevékenységének stratégiai fejlesztési irányát és kapcsolódásukat a felnőttképzési törvényhez

Az OECD által készített *Írás-olvasás készségek az információs kor-szakban* című, 2000-ben publikált anyagában már Magyarország adatai is szerepelnek. A könyv – amelynek korábbi változata 1995-ben és '97-ben már megjelent – összesen 20 OECD-ország 1994–98 között gyűjtött és elemzett kutatási, összehasonlító adatait tartalmazza. Az alábbiakban megpróbáljuk összefoglalni a kétszáz oldalas, táblázatokkal tele tudományos munka ránk nézve legfontosabb következtetéseit. Ez a 20 ország, benne hazánk is, a világ népességnek 10%-át reprezentálja, míg a világ gazdaságában előállított GDP-nek több mint 50%-át.

A 20 országból 14-ben a 16–65 év közötti korosztálynak legkevesebb 15%-a csupán a legelemibb szintű készségekkel rendelkezik. Csak 6 országban van ez az arány 15% alatt, s a legfejlettebb Svédországban is 8%-nyi a problematikus helyzetű felnőtt csoport.

Változóan 25–75% között mozog azok aránya, akik nem érik el a vizsgálat által felállított ötfokozatú skálán megkívánt 3. szintet, amely a megfelelő készségi szint lenne. A 20 országot három csoportja oszthatjuk: *legfejlettebbek, közepesek és harmadik csoport.* Magyarország majd' minden adattípus tekintetében a 20-ak legutolsó csoportjába tartozik, vagy a közepes csoport alsó sávjába: Szlovéniával, Lengyelországgal, a Cseh Köztársasággal, valamint Chilével és Portugáliával együtt. Néhány helyen jobb, néhány esetben valamivel rosszabb a képünk, mint Lengyelországé, vagy Szlovéniáé, de mindig rosszabb, mint a Cseh Köztársaság adatai. A legfejlettebbekhez viszonyítva a különbségek legkevesebb 3–5-szöröse.

Mivel Magyarország referencia-

csoportja nem a világnépesség 90%-át kitevő OECD-n kívüli népesség, hanem a legfejlettebb gazdasági régió 10%-nyi népessége, megáll az a következtetés, hogy az OECD-hez tartozó vezető, húzó gazdaságok csoportjában a munkaerő képzettsége szempontjából a problematikus, leszakadasi veszélyt jelentő utolsó csoportba tartozunk. Az OECD-térségben, 2005-ben a foglalkoztatottak 30%-a 45 év feletti lesz, így a munkaerő képzettségi szintjének emelése szinte kizárólag az iskolán kívüli képzés keretében kezelhető. Amíg az EU-átlagban a 16–65 év közöttiek 30–50%-a vesz részt évente (legalább 300 órát meghaladó) felnőttképzési programban, addig Magyarországon ez az arány 6–10% közé esik.

Mindezen adatok behatóbb elemzésére, valamint a további kutatások következtetéseire alapozva, a **felnőttképzés radikális intézményi-szervezeti fejlesztése, arányainak jelentős növelése szükséges Magyarországon.**

Összhangban a magyar népfőiskolák két világháború közötti és 1989 óta elért gyakorlati eredményeivel, a következő fontos kapcsolódási pontokat látjuk a felnőttképzési törvény megalkotása és gyakorlatba ültetése során:

1. Nemzeti felnőttképzési stratégiát! A Magyar Népfőiskolai Társaság a hazai tapasztalatok alapján és a felsőoktatási intézményekkel folytatott jelenlegi együttműködése keretében, a nemzetközi tagságából és szakmai kapcsolatrendszeréből adódóan képes közreműködni egy nemzeti felnőttképzési fejlesztési stratégia kimunkálásában, a jelenlegi EU gyakorlatra és kutatásokra támaszkodva, különös tekintettel az Európai Szociális Alap és más jövőbeni források támogatási lehetőségeire. (A nemzetközi népfőiskolai szakmai együttműködésről lásd bővebben: Európa Kézikönyv az élethosszig tartó tanulásról 325–335 oldal)

2. Alapkészség-fejlesztési programot! Az állampolgárok közvetlen kapcsolódását lehetővé tevő civil szervezeti működési formák – amelyek jelentős prioritást élveznek az EU élethosszig tartó tanulás-fejlesztési programjában, – így a népfőiskolák bevonása előnyös és hatásos lehetőséget teremt a felnőttképzési intézmény- és szervezetrendszer egészének továbbfejlesztésében, különös tekintettel a hátrányos helyzetű társadalmi többség és az alapkészség-fejlesztési, tanulási munkamódszerek terén, elsősorban a magyar vidéken. Erre elsősorban a törvény által létrehozandó intézményekbe – az Országos Felnőttképzési Tanácsba, Intézetbe, Akkreditációs Bizottságba – történő delegálás és részvétel által látunk garanciát.

3. Helyi gazdaságra és társadalomra támaszkodó intézményrendszer! Nem kevésbé fontos azonban, hogy a jelenlegi Regionális Képző Központok profiljának a törvény szerinti szélesítése mellett, azok környezetében a helyi társadalomig és vállalatokig lenyúlóan olyan kormányzati ösztönzésű és garantált együttműködési formák jöjjenek létre – egyebek mellett – a népfőiskolák bevonásával, amelyek megteremthetik a felülről építkező szervezetrendszer alulról történő alátámasztását, a helyi, összetett társadalmi igényeken alapuló sokféle tevékenységi forma együttes kifejlesztését.

4. Az általános műveltség és szakmai képzettség új felfogását! A népfőiskolai tevékenység fejlesztése jelentős hozzájárulás lehet a tudás-gazdaság által megkövetelt és átalakuló munkaerő-piaci kompetenciák növelésében. Az információs társadalom által kiváltott, alapvető átstrukturálódás van folyamatban a szakmai és általános műveltségi kompetenciák között és azok egymáshoz való viszonyrendszerében. S a népfőiskolák – más intézmények mellett – jelentősen hozzájárulhatnak az általános műveltség fejlesztéséhez, az általános műveltség fejlesztését szolgáló tevékenység típusok akkreditálását szolgáló gyakorlathoz, valamint a munkaerő-piaci kompetenciák fejlesztésének előfeltételét szolgáló „állampolgári kompetenciák” széleskörű növeléséhez.